

De weg van het gezond verstand

Peter Anthonissen over het parallelprogramma van het Theaterfestival

Een terugblik op het parallelprogramma van het Theaterfestival 1997 begint voor mij op de persconferentie van Klapstuk diezelfde week. Artistiek leider Johan Reyniers noemt er zijn festival 'het punt waarin de hele werking van de organisatie Klapstuk samenkomt. Het is de culminatie van twee jaar residenties, programmatie en producties. Maar het is daarmee geen absoluut gegeven, het is geen punt waarin de dingen stollen. Alsof we op een punt nul zouden terechtkomen om daarna opnieuw te beginnen. Zo werkt het niet. De dingen moeten vloeibaar blijven. Ze lopen naar het festival toe en ze lopen er doorheen. Ze lopen verder, ze blijven altijd op weg.' Dát zou ook het Theaterfestival met zijn parallelprogramma moeten ambiëren: het punt waarop een voorlopige en tussentijdse balans wordt opgemaakt van al wat er in het theater leeft, broeit en suddert, niet alleen door om te kijken, maar ook door te anticiperen en vooruit te durven blikken.

Het parallelprogramma in deSingel heeft niet aan die verwachtingen kunnen beantwoorden. Dat heeft minder te maken met de inhoudelijke keuzes op zich, dan met de redenering van waaruit sommige ervan tot stand zijn gekomen. Een gesprek met Guy Cassiers, Luk Perceval en Ivo van Hove over hun nieuwe uitdagingen wordt ingegeven door de actualiteit en heeft vooral informatieve waarde, geen probleem daarmee. Een debat met de vooral in het Noorden op ongeloof onthaalde titel *Hollandse golf? Over het theaterklimaat in Nederland en Vlaanderen* kent een al opportunistischer oorsprong. Negen van de twaalf voor deze editie van het festival geselecteerde voor-

stellingen waren van Nederlandse origine: merkwaardig toch dat de keuze van één bepaalde, per definitie subjectieve jury het bestaan van een 'Hollandse golf' zou kunnen bevestigen, terwijl bijvoorbeeld de namen van gezelschappen als De Federatie, Dood Paard en 't Barre Land al langer dan vandaag sluimerden in theaterland. De kroon spannen echter de vraag naar *Het statuut van het theater in het cybertijdperk* alsook de klaarblijkelijke hoofdthema's 'politiek theater' en 'politieke dramaturgie', voer voor zowel een panel *Politiek theater nu* als een conferentie *Van Brecht tot Bernadetje*. Wie er de recente nummers 58 en 59 van dit eigenste *Etcetera* op naslaat, ziet waar het festival zijn mosterd heeft gehaald: in artikels van respectievelijk Marianne Van Kerkhoven en Rudi Laermans, die beiden tijdens de debatten niet alleen werden geciteerd en opgevoerd, maar ook op de korrel genomen. Leuk voor dit blad dat het een discussie kan op gang brengen in dit debat-arme land, maar tegelijkertijd wekt de samenstelling van het parallelprogramma de indruk dat alleen die thema's die in *Etcetera* aan de orde zijn, enige relevantie hebben.

Er is nochtans veel meer. Slechts twee voorbeelden. Eentje van dicht bij huis, geput uit het (nog steeds even subjectieve) lijstje van twaalf voorstellingen. Roepen producties als *Torquato Tasso* (althans in de lezing van 't Barre Land), *Wie ...* en *De Hartstreek* geen vragen op over een individueel eerder dan een sociaal engagement? Of een tweede voorbeeld, dat te maken heeft met mensen die tijdens deze en vorige edities van het festival vanop de

zijlijn toekeken. Hoe (weinig) politiek is de inzet van het werk van een Dirk Opstaele, een Piet Arfeuille, een Bart Van Nuffelen, een Vital Schraenen? Zijn hun creaties het daarom minder waard becommentarieerd te worden? Wat zei Nan van Houte, artistiek directeur van de [NES]theaters, alweer in haar inleiding tot het debat over de 'Hollandse golf'? Dat Vlaanderen 'een vrij smalle kijk op theater' lijkt te hebben ontwikkeld?

Alleen zonder zich aan deze vragen gelegen te laten liggen, kon de conferentie *Van Brecht tot Bernadetje* overgaan tot de academische zaligverklaring van het werkstuk van Alain Platel en Arne Sierens. Patrice Pavis gaf hier toe de aanzet door in de herontdekking van de sociale betekenis van het lichaam een mogelijke vernieuwing van de notie 'politiek theater' te zien, een tendens die volgens hem op gang werd gebracht door het Tanztheater van Pina Bausch. Erwin Jans legde als eerste het verband met *Bernadetje* door een voorbeeld uit de productie aan te halen waarin hij het lichaam vanuit zijn sociale betekenis (de Brechtiaanse 'Gestus') ziet overgaan in pure beweging en choreografie (wat Artaud een hiëroglief zou genoemd hebben). Geert Opsomer ten slotte noemde de aanpak van Platel en Sierens één van de mogelijke manieren van kroniekschrijven in het theater van vandaag. Allemaal best interessante en/of stimulerende ideeën, zodat aan het eind van de dag de academische consensus compleet leek dat *Bernadetje* een nieuwe invulling heeft gegeven aan het begrip 'politiek theater'. Dat Paul Pourveur, Jos Verbist en Bart Meuleman ondertussen de vraag had-